

บทที่ 5

บทสรุป

จากการศึกษาการทำงานของกรมสรรพากร ในอดีตการจัดเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากร มีความยุ่งยากและมีข้อจำกัดหลายด้าน ความสามารถในการเสียภาษีของประชาชนลดลง เป้าหมายการจัดเก็บภาษีเพิ่มขึ้น ในขณะที่ยังจำเป็นต้องมีมาตรการทางภาษีเพื่อช่วยสนับสนุนการฟื้นตัวของภาคเศรษฐกิจต่างๆ

อย่างไรก็ดี ถึงแม้แนวโน้มของสถานการณ์การจัดเก็บภาษีของประเทศจะดีขึ้นเป็นลำดับ แต่ยังคงมีความท้าทายต่อกรมสรรพากรในการคงประสิทธิภาพการทำงานเต็มขีดสมรรถนะเช่นเดิม เนื่องจากโลกในอนาคตมีการเปลี่ยนแปลงสูง การเป็นหน่วยงานหลักของกระทรวงการคลัง และมีบทบาทสำคัญในการรักษาเสถียรภาพและความแข็งแกร่งของภาคการคลัง จึงจำเป็นต้องสร้างฐานรายได้ทางภาษีที่มีความทั่วถึง เป็นธรรม และยั่งยืน เพื่อเป็นรากฐานในการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนต่อไป และจากการศึกษาในครั้งนี้ ได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างประมาณการรายได้ภาษีอากรและรายได้ภาษีอากรที่จัดเก็บได้จริงของสำนักงานสรรพากรภาค 8 ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.1.1 ด้านโครงสร้างการจัดเก็บภาษีอากรซึ่งมีผลต่อการทำประมาณการรายได้สรรพากรบนพื้นฐานของกฎหมายที่รองรับของสำนักงานสรรพากรภาค 8

ผลปรากฏว่า การจัดเก็บภาษีอากรระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2544–2548 (5ปี) พบว่า หน่วยการจัดเก็บพื้นที่เชียงใหม่ 1 มีค่าเฉลี่ยในการจัดเก็บได้ในระหว่างปี พ.ศ. 2544–2548 จัดเก็บภาษีอากรได้สูงสุดคือ ประมาณ 223.218 ล้านบาท รองลงมาคือพื้นที่ลำพูนจัดเก็บได้ ประมาณ 99.554 ล้านบาท ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงหน่วยจัดเก็บต่างๆ ที่เป็นแหล่งที่มาของรายได้ภาษีอากร จังหวัดเชียงใหม่ (หน่วยจัดเก็บเชียงใหม่ 1 และเชียงใหม่ 2) นับเป็นแหล่งภาษีที่สำคัญที่สุดของภาคเหนือตอนบน มีผลการจัดเก็บมากกว่าร้อยละ 40 เมื่อเทียบกับผลการจัดเก็บรวมทั้งหมดของภาคเหนือตอนบน เมื่อดูตามสภาพเศรษฐกิจที่สำคัญคือธุรกิจด้านบริการ แสดงให้เห็นถึงความเจริญของธุรกิจด้านการท่องเที่ยวเป็นสำคัญ

และจากการศึกษาค้นคว้ารายได้จากการเก็บภาษีอากรของสำนักงานสรรพากรภาค 8 จำแนกตามประเภทภาษีที่กรมสรรพากรมีหน้าที่จัดเก็บตามบทบัญญัติในกฎหมายประมวลรัษฎากร ระหว่างปี พ.ศ. 2544–2548 (5ปี) พบว่า ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีค่าเฉลี่ยการจัดเก็บได้สูงสุดโดยเฉลี่ย 244.231 ล้านบาท รองลงมาคือภาษีมูลค่าเพิ่มจัดเก็บได้โดยเฉลี่ย 202.797 ล้านบาท พิจารณาได้ว่าภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นฐานภาษีที่สำคัญของภาคเหนือตอนบน ดังนั้นเพื่อรักษาฐานภาษีที่สำคัญไว้สำนักงานสรรพากรภาค 8 จึงควรเน้นมาตรการทางภาษีที่เหมาะสมและให้ความสำคัญกับการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าภาษีประเภทอื่นๆ เพื่อจูงใจ และเน้นความสนใจในการเสียภาษีของประชาชนต่อไป

ส่วนในเรื่องของรายได้จากการเก็บภาษีอากรของสำนักงานสรรพากรภาค 8 จำแนกตามประเภทภาษีที่กรมสรรพากรมีหน้าที่จัดเก็บตามบทบัญญัติในกฎหมายประมวลรัษฎากรและขนาดกลุ่มการจัดเก็บภาษีอากรระหว่างปี พ.ศ. 2544–2548 พบว่า ประเภทภาษี

- **ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา** กลุ่มที่มีผลการจัดเก็บภาษีอากรขนาดกลางได้แก่พื้นที่ลำพูน ลำปาง และเชียงราย มีค่าเฉลี่ยการจัดเก็บสูงสุดเฉลี่ย 104.467 ล้านบาท รองลงมาคือกลุ่มที่มีผลการจัดเก็บภาษีอากรขนาดใหญ่ ได้แก่เชียงใหม่ 1 จัดเก็บได้โดยเฉลี่ย 81.740 ล้านบาท
- **ภาษีเงินได้นิติบุคคล** พบว่า กลุ่มที่มีผลการจัดเก็บภาษีอากรขนาดกลางได้แก่พื้นที่ลำพูน ลำปาง และเชียงราย มีค่าเฉลี่ยการจัดเก็บสูงสุดเฉลี่ย 69.465 ล้านบาท รองลงมาคือกลุ่มที่มีผลการจัดเก็บภาษีอากรขนาดใหญ่ ได้แก่พื้นที่เชียงใหม่ 1 จัดเก็บได้โดยเฉลี่ย 38.698 ล้านบาท
- **ภาษีมูลค่าเพิ่ม** พบว่า กลุ่มที่มีผลการจัดเก็บภาษีอากรขนาดได้แก่พื้นที่เชียงใหม่ 1 จัดเก็บได้สูงสุดโดยเฉลี่ย 83.312 ล้านบาท รองลงมาคือกลุ่มที่มีผลการจัดเก็บภาษีอากรขนาดกลางได้แก่พื้นที่ ลำพูน ลำปาง และเชียงราย มีค่าเฉลี่ยการจัดเก็บ 78.272 ล้านบาท
- **ภาษีธุรกิจเฉพาะ** กลุ่มที่มีผลการจัดเก็บภาษีอากรขนาดใหญ่ได้แก่พื้นที่เชียงใหม่ 1 จัดเก็บได้สูงสุดโดยเฉลี่ย 21.974 ล้านบาท รองลงมาคือกลุ่มที่มีผลการจัดเก็บภาษีอากรขนาดเล็กได้แก่พื้นที่เชียงใหม่ 2 น่าน แม่ฮ่องสอน พะเยา และแพร่ มีค่าเฉลี่ยการจัดเก็บ 8.624 ล้านบาท
- **ภาษีอากรแสตมป์** กลุ่มที่มีผลการจัดเก็บภาษีอากรขนาดได้แก่พื้นที่เชียงใหม่ 1 จัดเก็บได้สูงสุดโดยเฉลี่ย 8.936 ล้านบาท รองลงมาคือกลุ่มที่มีผลการจัดเก็บภาษีอากรขนาดกลางได้แก่พื้นที่ ลำพูน ลำปาง และเชียงราย มีค่าเฉลี่ยการจัดเก็บ 8.674 ล้านบาท

จากการศึกษา **Concentration Ratio (CR)** เพื่อใช้วัดระดับการกระจุกตัวของสำนักงานสรรพากรพื้นที่หรือหน่วยจัดเก็บ โดยใช้ส่วนแบ่งการจัดเก็บภาษีอากรของแต่ละหน่วยจัดเก็บในแต่ละกลุ่มขนาดมาคำนวณหาระดับการกระจุกตัวว่าคิดเป็นสัดส่วนเท่าใดของหน่วยจัดเก็บทั้งหมดในสำนักงานสรรพากรภาค 8 พบว่าทั้ง 3 กลุ่มมีค่าเข้าใกล้ 0 หมายความว่า ไม่มีการกระจุก

ตัวของภาวการณ์การประเทตต่าง ๆ ซึ่งการเปลี่นเปล่งการเก็บภำพที่มำกขึ้นหรือน้อยลงของแต่ละกลุ่ม นั้น จะส่งผลกระทบต่อเพียงเล็กน้อยต่อทั้งระบบ ดังนั้นเมื่อแบ่งขนาดการจัดเก็บเป็นกลุ่มแล้ว จะทำ ให้เห็นถึงลักษณะของการกระจายตัวที่ดี มีความสมำเสมอ

จากการศึกษา **Size-Ratio (W)** ใช้อัตราส่วนของขนาด (size-ratio) ซึ่งแสดงถึงความ แตกต่างในขนาดของหน่วยจัดเก็บต่างๆในแต่ละประเภทภำพ เพื่อพิจารณาควบคู่ไปกับอัตราการ กระจุกตัว (concentration ratio) เพื่อวิเคราะห์ถึงโครงสร้างการจัดเก็บภำพอำกรของสำนักรงำน สรรพำกรภำค 8 พบว่า หน่วยการจัดเก็บต่างๆมีขนาดที่แตกต่างกันมำก ดังนั้นเพื่อให้การวัดการ กระจุกตัวของภำพอำกรของหน่วยจัดเก็บต่างๆเป็นไปอย่างถูกต้อง การแบ่งกลุ่มการจัดเก็บภำพเป็น 3 กลุ่ม จึงมีความเหมาะสมอย่างยิ่ง

จากการศึกษา **Herfindahl-Hirschman Index (HHI)** การวัดการกระจุกตัววิธีนี้ ได้ คำนึงถึงทุกหน่วยเป็นวิธีที่ได้จัดข้อบกพร่องของการวัดด้วยวิธีการวัดอัตราการกระจุกตัว ที่ไม่ สามารถแสดงการกระจายของหน่วยจัดเก็บภำพทั้งหมดในแต่ละประเภทภำพ จากการศึกษำพบว่า ทั้ง 3 กลุ่มมีค่าเข้าใกล้ 0 หมายความว่า แต่ละกลุ่มที่มีผลการจัดเก็บขนาดต่างๆไม่มีการกระจุกตัว ของการจัดเก็บภำพอำกร การเปลี่นเปล่งการเก็บภำพของแต่ละกลุ่ม จะส่งผลกระทบต่อเพียงเล็กน้อย ต่อผลรวม ดังนั้นเมื่อมีการแบ่งขนาดการจัดเก็บเป็นกลุ่มแล้ว จะทำให้เห็นถึงลักษณะของการ กระจายตัวที่ดี มีความสมำเสมอ

5.1.2 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประมำณการรายได้ภำพอำกรกับรายได้ภำพอำกรที่จัดเก็บได้ จริงของสำนักรงำนสรรพำกรภำค 8

โดยใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ 2 วิธี คือ

1) วิธีหำความยืดหยุ่น (Elasticity) เพื่อใช้หำความสัมพันธ์ของประมำณการรายได้กับ ผลการจัดเก็บที่ได้ พบว่า ค่ำความยืดหยุ่นของผลการจัดเก็บภำพอำกรมีค่ำความยืดหยุ่นน้อย แสดง ถึงอัตราส่วนร้อยละของการเปลี่นเปล่งผลการจัดเก็บภำพอำกรน้อยกว่าอัตราส่วนร้อยละของการ เปลี่นเปล่งประมำณการจัดเก็บภำพอำกร และมีการเปลี่นเปล่งไปในทิศทางเดียวกัน พิจำรณำ ถึงความสัมพันธ์ได้ว่ำประมำณการจะเป็นตัวกำหนดค่ำการจัดเก็บภำพ การเปลี่นเปล่งของ ประมำณการจะไม่ส่งผลกระทบต่อการจัดเก็บภำพอำกร ดังนั้นแม้จะมีการลดลงหรือเพิ่มขึ้นของ ประมำณการ ก็จะทำให้การจัดเก็บภำพอำกรนั้นเพิ่มหรือลดตามไปด้วยในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน

2) วิธีการสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) แสดงถึงความสัมพันธ์ของประมาณการจัดเก็บภาษีอากร กับ ผลการจัดเก็บภาษีอากรที่เก็บได้จริง พบว่าค่า $r = 0.98$ แสดงว่าประมาณการจัดเก็บภาษีอากร กับ ผลการจัดเก็บภาษีอากรที่เก็บได้จริง มีความสัมพันธ์กันมากและไปในทิศทางเดียวกัน พิจารณาได้ว่า ประมาณการจัดเก็บภาษีอากร และผลการจัดเก็บภาษีอากร มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันถึงร้อยละ 98 หรือมีความสอดคล้องกันมากนั่นเอง ดังนั้น ในการจัดทำประมาณการในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา กรมสรรพากรสามารถจัดทำประมาณการรายได้ภาษีอากร ได้ใกล้เคียงและสอดคล้องกับผลการจัดเก็บภาษีอากรที่เก็บได้จริง แสดงถึงประมาณการที่จัดทำขึ้นนั้น มีประสิทธิภาพในระดับดีมาก

5.2 ข้อเสนอแนะนโยบาย

จากการศึกษาถึงผลกระทบของการจัดเก็บภาษีอากรของกรมสรรพากรในช่วงปี 2540 พบว่าภายหลังจากวางนโยบายการทำงานบรรลุภารกิจให้ได้ คือ การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บ และการให้บริการที่ดีเพื่อเพิ่มความสนใจในการเสียภาษี โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา กรมสรรพากรได้เร่งปรับปรุงการบริหารงานโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ IT เป็นแกนนำในการให้บริการผู้เสียภาษีด้านต่างๆ การกำกับดูแลการเสียภาษีให้ถูกต้องและเป็นปัจจุบันเพื่อลดภาระการทำงาน และปัญหาการตรวจสอบภาษีย้อนหลัง รวมทั้งวางรากฐานทางด้านระบบ IT เพื่อเพิ่มช่องทางการให้บริการใหม่ๆ แก่ผู้เสียภาษีให้รวดเร็ว ลดขั้นตอนของงาน ตลอดจนการปรับกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สำหรับงานวิจัยนี้จึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการปรับกระบวนการทำงานดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพดังนี้คือ

1. การพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความชำนาญและเพิ่มประสิทธิภาพให้ทันกับเทคโนโลยี และการประชาสัมพันธ์ทำความเข้าใจกับผู้มีหน้าที่ต้องเสียภาษีได้ทราบถึงขั้นตอนในการเสียภาษีให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
2. การปรับระบบการบริหารให้เข้าสู่มาตรฐานสากล คุณภาพของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ต้องมีการนำตัวชี้วัด KPIs วัดประสิทธิภาพขององค์กร เพื่อปรับตัวให้เข้ากับเศรษฐกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วได้ทันเหตุการณ์
3. เพื่อกระตุ้นให้กรมสรรพากรปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของตน ควรเพิ่มช่องทางการให้ความรู้กับผู้เสียภาษีให้มากขึ้น

5.3 ข้อจำกัดสำหรับการศึกษา

เนื่องจากงานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาเฉพาะสำนักงานสรรพากรภาค 8 เท่านั้น เมื่อทำการศึกษาเป็นรายกลุ่มขนาดย่อย ในแต่ละกลุ่มของสำนักงานสรรพากรภาค 8 ทำให้มีข้อจำกัดในหลายด้าน ทั้งพื้นฐานของประเภทธุรกิจหลักและภาวะเศรษฐกิจที่แตกต่างกันไปในแต่ละภูมิภาค งานวิจัยนี้จึงไม่เหมาะสมที่จะวัดการกระจุกตัวของกรมสรรพากรในภาพรวม ควรจะมีการวัดในแต่ละส่วนของกรมสรรพากรเพื่อจะให้เห็นความชัดเจนในความสัมพันธ์ของการประมาณการรายได้ภาษีอากร และรายได้ที่เก็บได้จริงต่อไป

5.4 ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป

- 1) การส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่กรมสรรพากร ในด้านการให้ความช่วยเหลือ และให้ความรู้เกี่ยวกับการเสียภาษีอากรตามประมวลกฎหมายรัชฎากร เพื่อประโยชน์แก่ผู้เสียภาษีอากร
- 2) ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และความร่วมมือแก่ประชาชนผู้มีหน้าที่เสียภาษีของสถาบันอื่น ๆ ในประเทศไทย
- 3) ควรมีการหาความสัมพันธ์ของกรมสรรพากรทั่วประเทศไทยเพื่อจะให้เห็นภาพรวมของทั้งประเทศ